

Mendelovo gymnázium, Opava, příspěvková organizace

Alžběta Skupníková

Haruki Murakami

Seminární práce z českého jazyka a literatury

Opava 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a pouze s použitím uvedených zdrojů.

Podpis:

Obsah

1 Život Harukiho Murakamiho.....	4
Začátky.....	4
Povolání: Spisovatel.....	4
2 Bibliografie.....	7
Romány.....	7
Sbírky povídek.....	7
Literatura faktu.....	7
3 Murakami a hudba	8
Hudba v Murakamiho knihách.....	8
A) Konec světa & Hard-boiled Wonderland (1985).....	8
B) Norské dřevo (1987).....	9
C) Na jih od hranic, na západ od slunce (1992).....	9
D) Sputnik, má láska (1999).....	10
4 Psaní a ovlivnění západem	10
Odkazy na západní kulturu v Murakamiho knihách.....	12
A) Filmy.....	12
B) Knihy	12
5 Rozbor díla 1Q84.....	13
Příběh Tenga.....	14
Příběh Aomame.....	14
6 Závěr.....	15
7 Zdroje.....	15
Novinové články	15
Literatura.....	15
Internetové stránky.....	15

1 Život Harukiho Murakamiho

Začátky

Haruki Murakami je japonský spisovatel literatury fikce, ale i faktu. Narodil se v Kjótu 12. ledna roku 1949 učitelům japonské literatury. Jeho otec byl synem buddhistického mnicha a matka dcerou ósackého obchodníka. V roce 1968 nastoupil na Univerzitu Waseda v Tokiu, kde studoval divadelní umění. Murakami nebyl skvělým studentem, většinu času prý strávil s děvčaty, kouřením a čtením povídek. Hlavní činností, které se na univerzitě věnoval, bylo čtení tisíců filmových scénářů. Již od dětství byl silně ovlivněn západní kulturou, zejména v oblasti literatury. Četl knihy především amerických autorů, například Jacka Kerouaca, Kurta Vonneguta nebo Richarda Brautigana.

Během studií na univerzitě potkal svou budoucí ženu Yoko, se kterou se roku 1971 vzali. Krátce před tím, než založili vlastní podnik v Kokubundži (část Tokia), jazzový bar „Peter Cat“, pracoval Murakami v obchodě s muzikou. Tato práce byla pro něj první zkušeností zaměstnance a to se také projevilo v knize *Norské dřevo*, kde hlavní hrdina Tóru Watanabe pracuje na stejném místě, tedy v obchodě s hudebními nahrávkami. Právě výplata, kterou Murakami obdržel z práce v obchodě, mu poskytla kapitál pro založení klubu. Takto o něm zmiňuje Murakami: „*Vedl jsem svůj podnik, každý večer poslouchal jazz, míchal koktejly a připravoval sendviče. Každý den jsem musel nakrájet celý pytel cibule, díky těmto zkušenostem jsem se naučil krájet cibuli bez slz.*“¹ Peter Cat fungoval sedm let a to od roku 1974 do 1981. Úzká souvislost mezi reálným zaměstnáním Murakamiho v baru a případem taktéž muže vedoucí bar v románu *Na jih od hranic, na západ od slunce*, je zřejmá.

Povolání: Spisovatel

Rok 1978, přesněji na jaře, byl zlomový, neboť se tento dnes již slavný autor rozhodl napsat svou první povídku. Nápad se mu zrodil v hlavě při sledování baseballového zápasu mezi Yakult Swallows a Hiroshima Carp, když byl na pálce Američan Dave Hilton. A v okamžiku, kdy Hilton trefil double, si Murakami uvědomil, že by mohl napsat povídku. První Murakamiho román se jmenuje *Slyš vítr zpívat* a vydal ji roku 1979, čímž pronikl do světa spisovatelů a to velmi úspěšně, neboť získal cenu Gunzo pro začínající autory. Další úspěch mu přinesla jeho v pořadí třetí kniha *Hon na ovci*, za kterou roku 1982 obdržel Nomovu cenu pro talentované autory. První dvě knihy a k tomu *Pinball* tvoří takzvanou *The Trilogy of the Rat* neboli *Trilogii krysy*. Rok před získáním této ceny se Murakami rozhodl prodat klub a věnovat se dráze spisovatele naplno.

Tento krok připsalo japonskému autorovi na seznam další knihu a to *Konec světa aneb Hard-boiled Wonderland* (1985), za niž dostal uznání v podobě prestižní Tanizakiho ceny. V této době se už Japonskem šíří vlna Murakami – mánie .

1 Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER (dokumentární film), vlastní překlad.

Rok po vydání *Konce světa aneb Hard-boiled Wonderland* se Murakami vydává na cestu do Evropy. Zde navštívil Řecko, což se opět projevuje v jeho tvorbě a to konkrétně v *Sputnik, má láska* (vydáno 1999). Zásadní zlom ale přišel s knihou *Norské dřevo*, kdy se Murakamimu rokem 1987 mění život. V Japonsku se prodalo více než 3,5 milionu výtisků během prvního prodejního roku. Kniha byla rozdělena na dva díly, které se prodávaly společně, což svým způsobem číslo prodeje zdvojnásobilo. Zájem médií o fenomén Murakami prudce vzrostl, to však sám autor popisuje jako nevídaný zájem. Rozhodl se vyhnout postu celebrity, natož jejímu typickému životu. Ačkoliv mělo *Norské dřevo* obrovský úspěch u čtenářů, žádnou cenu tentokrát nezískal. Možná právě velký zájem médií „donutil“ Murakamiho odcestovat roku 1991 s manželkou do Ameriky. Usadil se na univerzitě v Princetonu v New Jersey. Zprvu pouze pracoval jako pomocný výzkumník, to se však změnilo po roce, kdy byl nominován na post profesora. Murakami učil na Princetonu téměř rok, poté vystřídal ještě dvě univerzity, obě ve státě Massachusetts. Během let strávených v Americe sepsal Murakami další knihy *Na jih od hranic, na západ od slunce* a také *Letopisy ptáka na klíček*. Druhá zmiňovaná kniha vyhrála cenu Yomiuri. Román se zabývá válečnými zločiny spáchanými Japonci v severní Číně ve třicátých a čtyřicátých letech minulého století. Murakami hlásá: „*Pokud se nepoučíme z chyb z minulosti, mohou se stát znovu.*“²

Právě téma kolektivního traumatu se dostává do popředí Murakamiových knih. Po ničivém zemětřesení v jedné z japonských prefektur a sarinovém útoku v tokijském metru se Haruki Murakami stěhuje z Ameriky zpět do Japonska. Silný otřes Murakamiho osobnosti těmito zprávami mu dává nový cíl a to sepsat obě události. „... *tyhle dvě události jsou navzájem propojeny v mé mysli nebo v mysli kohokoli jiného. Před rokem 1995 jsme se v této zemi cítili bezpečně, ale tohle námi otřásl. V roce 1995 mi bylo 46 a cítil jsem tak nějak odpovědnost jako spisovatel. Řekl jsem si, píšeš pro sebe, to co chceš, ale poté jsem cítil odpovědnost jako japonský spisovatel a cítil jsem celonárodní strach a chtěl jsem udělat něco pro svůj lid. Měl jsem strach o lidi v Japonsku.*“³

Murakami získal rozhovory jak s oběťmi útoku, tak členů náboženské sekty Aum Shinrikyo. Z těchto rozhovorů Murakami vytvořil dvě knihy, které byly v angličtině vydány v jednu s názvem *Underground (1997-1998)*, ta obsahuje z větší části výpovědi obětí sarinového útoku, tudíž o ní můžeme mluvit, jako o literatuře faktu. Další kniha pojednávající o japonské katastrofě je *Po otřesech (2000)* a jak vyplývá z názvu, jedná se o soubor povídek jejichž tématem je zemětřesení.

2 Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER (dokumentární film), vlastní překlad.

3 Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER (dokumentární film), vlastní překlad.

Spousta jeho krátkých povídek sesbíraných mezi léty 1983- 1990 byla vydána v knize *Zmizení Slona* (1993). Následovaly knihy *Sputnik, má láska* (1999) a *Kafka na pobřeží* (2002). Za *Kafku na pobřeží* sklídl Murakami nejednu literární cenu, například Světovou cenu fantasy pro romány (2004), ale pro nás zajímavější Cenu Franze Kafky (2006). Franz Kafka velmi ovlivnil Murakamiho v jeho tvorbě knihy *Kafka na pobřeží*, což napovídá název.

Murakami své čtenáře nenechal dlouho čekat a roku 2004 vydává *Afterdark*, který byl americkým *New York Times* vybrán jako „nejpozoruhodnější kniha roku“. Další sbírka jeho krátkých povídek, který se volně překládá jako *Tajemství Tokia* však není přeložena z japonštiny. Anglickou verzí je *Slepá vrba a spící žena*(2006), ta obsahuje jak všech pět povídek z *Tajemství Tokia*, tak dalších devatenáct navíc. Jeho druhá kniha, která se zařazuje do literatury faktu se nazývá *O čem mluvím, když mluvím o běhání* (2007). Murakami zde popisuje svůj vztah k běhání. Na rozdíl od mnoha spisovatelů Murakami žije zdravě. „*Toble rozhodnutí udělal po dopsání své třetí knihy. Chtěl být fit, uvědomil si, že jestli tady chce být delší dobu, musí být zdravý. Přestal kouřit, začal jíst zdravěji, stal se téměř vegetariánem a začal běhat.*“⁴ Murakami je svým záparem pro běh velmi známý, má za sebou ultramaraton v délce 100 km v roce 1996. Účastní se mnoha maratonů po celém světě v průběhu roku. „...*Miluji každodenní běhání, to praktické fyzické cvičení. Kam až se můžu dostat?... A kolik je příliš mnoho? Jak moc mám vnímat svět kolem a jak moc svého vnitřního světa?...*“ vysvětluje sám Murakami.

Poslední kniha tohoto japonského mistra se jmenuje *1Q84*(2009). U nás byly vydány první dva díly na podzim minulého roku a v říjnu 2013 se čeká na díl třetí. Tato kniha se dostala do širokého výběru knih nominovaných na cenu *The Man Asian Literary Prize*, ale díky antijaponským demonstracím v Číně byla vyjmuta spolu s dalšími japonskými autory. Jediná cena, která Murakamimu ještě uniká, je Nobelova cena za literaturu. Jiz v roce 2007, ale i 2010 byl horkým favoritem. Minulý rok jej sázkové kanceláře dokonce dopředu prohlásili za jasného vítěze, ale božel se tak nestalo. Ani v letošním roce cenu nezískal.

Murakami je nejen spisovatelem, ale i překladatelem. Mezi jeho přeložená díla patří například *Velký Gatsby* od F.S. Fitzgeralda, *Snídaně u Tiffanyho* Trumana Capoteho nebo díla Johna Irvinga.

4 Alfred Birnbaum (angl. překladatel) o Murakamim v dokumentárním filmu viz výše.

2 Bibliografie

Romány

- „*Slyš vítr zpívat*“ (1979)
- „*Pinball*“ (1980)
- „*Hon na ovci*“ (1982)
- Konec světa & Hard-boiled Wonderland (1985, č.2008)
- Norské dřevo (1987, č.2002)
- „*Tancuj, tancuj, tancuj*“ (1988)
- Na jih od hranic, na západ od slunce (1992, č.2004)
- „*Letopisy ptáka na klíček*“ (1997)
- Sputnik, má láska (1999, č.2009)
- Kafka na pobřeží (2002, č.2006)
- Afterdark (2004, č.2007)
- IQ84 (2009, č.2012)

Sbírky povídek

- „*Zmizení slona*“ (1993)
- Po otřesech (2000, č.2010)
- „*Slepá vrba a spící žena*“ (2006)

Literatura faktu

- „*Underground*“ (1997-1998)
- O čem mluvím, když mluvím o běhání (2007, č.2010)

Pozn.: Tituly označené úvozovkami a kurzívou nebyly vydány v českém jazyce a názvy jsou orientační, jde o pouhý překlad z angličtiny. Zkratka č. Znamená rok vydání v českém jazyce.

Překladačem Harukiho Murakamiho je Tomáš Jurkovič. Nakladatelství, které vydává Murakamiho knihy v češtině je Odeon.

3 Murakami a hudba

Veškeré knihy, které Murakami napsal obsahují, ať už přímo či nepřímo, odkazy k hudbě. Zajímavé ovšem je, že se zde ani jednou neobjevuje zmínka o asijské hudbě, jak bychom čekali od japonského autora. V tomto ohledu rozhodně hraje roli vztah Murakamiho k západu. Muzika v Harukim Murakamim silně zakořenila už v dětství, ale zejména v období dospívání a na univerzitě.

„Zamiloval jsem se do jazzu v roce 1964, kdy Art Blakey koncertoval v Kóbe. Byl jsem šokovaný.“⁵

Tudíž v pouhých patnácti letech začal poslouchat jazz, což není úplně obvyklé. Právě jazz se objevuje v jeho knihách nejčastěji. Části knihy věnované hudbě nejsou pouhým dotvářením atmosféry, ale mnohdy mají silný význam v kontextu. Ať už hrdina dává najevo své city, zakrývá svůj strach skrz zpěv popřípadně autor ukazuje nevědomost většiny Asiátů v té době prostou otázkou „*Co je to Bob Dylan?*“⁶.

Hudba hraje důležitou roli nejen pro Murakamiho tvorbu, ale také pro něj samotného. „*Hrál jsem na keyboard, když jsem začal psát. Pak jsem psal, jako bych hrál. Naučil jsem se mnoho věcí o psaní právě z hudby.*“⁷ Tím se do značné míry vysvětluje, proč je způsob psaní Murakamiho tak jedinečný, neboť jeho díla se opravdu vyznačují určitým rytmem a hudebností. Vzhledem k tomu, že jeho kolekce hudebních nahrávek čítá kolem čtyřiceti tisíc kusů, můžeme se pouze dohadovat, zda právě tehdy, kdy se v knize objeví jakékoliv hudební dílo, poslouchá Murakami to, o čem nám právě píše. Téměř ve všech případech, kdy se v knize objevuje hudba, má taky svůj přesný název, a to v angličtině.

Hudba v Murakamiho knihách

A) Konec světa & Hard-boiled Wonderland (1985)

První hudební zmínka je velmi obsáhlá a popisuje hrdinu, který zpívá pro slečnu, zatímco šplhají po útesech ve tmě nějaké podzemní jeskyně. Zpívá Idylu u kamen a Bílé Vánoce, což jsou lidové písně obě pojednávající o zimě či sněhu. Tím se ukazuje, že hlavní postava transformuje to, co cítí do písně, vzhledem k tomu, kde se nachází. Následně zpívá dívka. V její písni se často objevují barvy, zejména růžová, kterou jak bylo předtím řečeno má téměř pořád na sobě, tudíž se projevuje to, co je postavě blízké. V souvislosti s růžovou barvou a slunečníma brýlema se zde objevuje zmínka o Eltnu Johnovi.

Dalším motivem, který se pojí s hudbou, jsou kazety do auta. Při výběru kazet můžeme vidět jakým směrem orientuje svůj vkus i sám Murakami. Přes jazzového Johnnyho Mathise či Duka Elligtona ke klasickým Bachovým Braniborským koncertům až po Boba Dylana. Právě Bob Dylan je ústřední hudební postavou této knihy a velmi často je zmiňován. Jedna vedlejší postava jej popisuje takto: „*Jako*

5 Haruki Murakami v dokumentární filmu Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER

6 Konec světa & Hard-boiled Wonderland, strana 492

7 Haruki Murakami v dokumentární filmu Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER

*kyby stálo malé dítě u okna a pořád se jen dívalo jak venku prší.*⁸ Mimo jiné se zde zmiňuje i o Beatles, Doors či Jimmym Hendrixovi.

Dialog mezi dvěma hlavními postavami o Bachových Braniborských koncertech s různými dirigenty značí, že jedna věc uchopená různými lidmi z různých úhlů pohledů může vytvořit nový dojem a přesto zachovat původní strukturu.

B) Norské dřevo (1987)

Právě Norské dřevo je snad nejvíce provázáno hudbou, jak tomu napovídá název. Norské dřevo, v angličtině Norwegian Wood je skladba od Beatles, která byla vydána roku 1965. Toto dílo velmi často zmiňuje skladbu Norské dřevo a proto si také vzalo její jméno. Důvodem, proč je tato píseň v příběhu důležitá, je jedna z hlavních postav Naoko, je to její oblíbená skladba. Aby autor dodal skladbě na výjimečnosti, musí Naoko pokaždé zaplatit Reiko 100 jenů, když chce tuto skladbu slyšet. Norské dřevo ovšem není jediná skladba od Beatles, která se v knize objevuje. Je jich opravdu moc, od těch populárních až po ty méně známé. Reiko, jedna z vedlejších postav, hraje na kytaru všechny tyto skladby do doby, než se vymění s hlavním hrdinou Tóruem, který pokračuje spíše jazzem, blues a klasikou. Hudba se v knize projevuje také nepřímo a to když Tóru pracuje v obchodě s hudebními nahrávkami.

V roce 2010 byl natočen stejnojmenný film, kde právě hlavní znělkou byla skladba od Beatles.

C) Na jih od hranic, na západ od slunce (1992)

Výrazným tématem v tomto díle je píseň Pretend od jazzmana Nata Kinga Colea. Hlavní postavy poslouchají ze stera staré skladby a „zpívají anglicky“.

„Priteňna hapineňa blů

Itizn verihátudů“⁹

Originál však zní:

„Pretend you're happy when you're blue

it isn't very hard to do“¹⁰

8 Konec světa & Hard-boiled Wonderland, strana 430

9 Na jih od hranic, na západ od slunce, strana 12

10 Na jih od hranic, na západ od slunce, strana 140

Tato část velmi vystihuje hlavní ženskou postavu Šimamoto, která ačkoliv má v hlavě plno problémů a je velmi smutná, na venek působí jako nad věcí. Sám Hadžim (hlavní mužská postava) komentuje onu část z Pretend: „*Zpívá se v něm, abychom dělali, že jsem šťastní, i když je nám ouvej, a že to vlastně nakonec není ani tak těžké. Píseň, která jako by z oka vypadla Šimamotinu nádhernému úsměvu.*“¹¹

D) Sputnik, má láska (1999)

Sputnik, má láska je až po okraj naplněna klasickou hudbou a to zejména klavírní. To můžeme poznat nejen z částí, kdy se mluví o hudbě jako takové, ale Murakami používá i metafory spojené s hudbou, v tomto případě „*Že bych asi měla co nejdřív zaklapnout klavír a odejít z pódia.*“¹². Mimojiné píše Murakami o Lisztově klavírním koncertu číslo 1 nebo také o Mozartově Sonátě C moll. Jedna z postav, Mjú, imaginárně hraje na klavír právě poslední zmiňovanou skladbu. Nahlížíme do její minulosti, díky vzpomínce jak hrávala tento kus v dětství a stále si jej pamatuje.

4 Psaní a ovlivnění západem

Murakamiho ovlivnění západem začalo daleko před tím, než vůbec pomyslel na psaní. Není snad kniha, ve které bychom nenalezli patrnou zmínku týkající se světa za hranicema Japonska. Největší ovlivnění Murakamiho můžeme dozajista připisovat Spojeným státům americkým, ať už mluvíme ve spojitosti s Murakamim o hudbě, kde dává přednost jazzu, nebo o knihách, které z valné většiny čítají američtí autoři. V jedné ze své knih se pozastavuje nad rokem, kdy si koupil baterku. Byl to rok 1971 a zde vzpomíná, že stále trvala válka ve Vietnamu a navíc, že prezidentem byl Richard Nixon. Kterého hrdinu japonského románu zajímá, kdo byl prezidentem v USA? No jen toho od Murakamiho.

„*Byl jsem svým způsobem rebel. Byla šedesátá léta minulého století, doba rebelie. Cítili jsme, že jsme svobodní a můžeme dělat cokoliv. Tenkrát jsem chtěl najít okno, ze kterého bych měl výhled na okolní svět, a tím oknem se ukázala být cizí společnost. Bavilo mě číst knihy anglicky, především americkou literaturu, byl jsem na tom úplně závislý. Mohl jsem utéct z japonské společnosti a to bylo skvělé*“, popisuje Murakami v dokumentárním filmu¹³. V době kdy začal Murakami psát, chtěl se distancovat od typického japonského stylu psaní a to se mu věru povedlo.

11 Na jih od hranic, na západ od slunce, strana 12

12 Na jih od hranci, na západ od slunce, strana 53

13 Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER

Na rozdíl od většiny autorů pro Murakamiho není inspirací reálný svět kolem nás, ale jeho nitro. Náměty, které se objevují v jeho dílech, jsou převážně z jeho hlavy. Murakami se nenechává strhnout trendy v oboru literatury a píše nezávisle na tom, co se právě čte. I tento aspekt jeho tvorby dělá jeho knihy o to víc zajímavější a ačkoliv téma knihy může působit jednoduše, nikdy tomu tak není.

„Co chci dělat, je psát, co chci psát. Rád vyjadřuji, co mám hluboko v hlavě. Lidé se mne ptají: Co znamená ta kočka? A já odpovídám: Já to chtěl napsat. Neměl jsem pro to důvod, ale věděl jsem že to mám napsat. Jsem o tom velmi přesvědčený.“¹⁴

Z toho jasně vyplývá, že ne vždy jsou naše hledání skrytých významů v textu správná. Murakami to ale nebere jako hru se čtenářem, spíše naopak. Ukazuje své nejniternější myšlenky a se čtenářem se o ně dělí. Pravdou však zůstává, že spíše než pro čtenáře, Murakami píše hlavně pro sebe. Někomu Murakamiho přístup může přijít z části sobecký, ale na to má právo.

„Upřímně, mám v sobě tolik materiálu, v sobě samém. Mám v sobě tolik věcí a rád bych si je všechny nechal pro sebe, nedotknuté vnějším světem. To je ten důvod, proč nechodím ven nebo do televize a nemluví s lidmi.“¹⁵

Haruki Murakami nejde vyloženě proti proudu, on si vytváří svůj vlastní, který mu vyhovuje, bez ohledu na ostatní. Velmi hluboce se brouzdá vlastní myslí a hledá.

„Moc si toho o náboženství nemyslím. Můj úkol je uvnitř mne, ne venku. Hledám něco v mé mysli a to velmi upřímně a dychtivě. Ale nemyslím si, že to má co dělat s náboženstvím.“¹⁶ „

Někdy nevím, co hledám, ale vím, že něco tam je a chci zjistit, co to je. Ale to nebudu vědět, dokud to nenajdu a to je ten důvod, proč píšu příběhy. Příběhy jsou bludiště a labyrinty, takže pokud nenajdu cestu skrz to bludiště, pokud nemohu vyprávět, nemůžu najít příběhy, pak nemůžu najít vůbec nic.“¹⁷ Murakami tedy dává najevo, že psaní se pro něj stalo nezbytnou součástí jeho života. Na druhou stranu přiznává, že psaní, na rozdíl od běhu, je nezdravé. Nezdravost psaní prý podle něj spočívá v jedu, který je součástí lidské přirozenosti. Spisovatel musí každodenně ovládat všelijaké emoce, ale zejména ty negativní, jelikož si nemůže dovolit předat vše, co v sobě má, do stránek svého díla. Zároveň ale poukazuje na fakt, že jed je „nezbytnou podmínkou kreativity“ a spisovatel se se s tím musí naučit pracovat a vytvořit si proti ní imunitu, aby v budoucnu mohl čelit i silnějším jedům.

Odkazy na západní kulturu v Murakamiho knihách

A) Filmy

V knize Konec světa & Hard-boiled Wonderland je zmiňován Key Largo s Humphreym Bogartem z

14 Haruki Murakami v dokumentární filmu Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER

15 Haruki Murakami v dokumentární filmu Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER

16 Haruki Murakami v dokumentární filmu Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER

17 Haruki Murakami v dokumentární filmu Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER

roku 1948. V návaznosti na Key Largo a Bogarta se zde mluví o Lauren Bacall a o její velmi slavném filmu Hluboký spánek. Dále se zde objevuje Star Trek v podobě přirovnání „komunikační zařízení jako ve Star Trecku“.

O filmu se také mluví v Norském dřevě a to konkrétně o The Sound of Music, kde je použit jako lepší představení scény.

Stopy starého filmu zanechal Murakami i v Sputnik, má láska, kdy připodobuje hlas Fialky k replice černobílého filmu Jeana-Luca Godarda. O pár stránek dál používá další repliku, nyní ale od Groucha Marxe. K přiblížení popisu posloužil Murakamimu i jeden z filmů Jamese Bonda, konkrétně Srdečné pozdravy z Ruska. Zajímavé je, že když Murakami píše větu „*A vyměnila by s tebou rovnou i ty kalbotky s Mikymanzem.*“¹⁸, vybírá si právě Mickey Mouse, typickou americkou kreslenou postavičku. Mohl si vybrat třeba Hello Kitty, což je japonská kreslená postavička.

Jméno režiséra Jeana-Luca Godarda se objevuje i v Afterdark ve spojení s jeho filmem Alphaville. Vysvětluje se zde, že jde o imaginární město z blízké budoucnosti někde v Mléčné dráze. Postavy si přitom vzpomenou na další, film a to Hvězdné války. Alphaville je v Afterdark nazván hodinový hotel.

B) Knihy

Poměrně důležitými knihami pro Konec světa & Hard-boiled Wonderland jsou Archeologie zvířat od Burtlanda Coopera a Borgesova Fantastická zoologie, jelikož se zabývají problematikou jednorozců, který se objevuje v ději před tím. Navíc vzhledem ke mystické atmosféře knihy si Murakami nemohl vybrat lepší zvíře. Co je ovšem velmi překvapující je výběr samotných odborných knih. Druhá kniha, která dostala prostor, byla Bratři Karamazovi. Úryvek o životě z úst Aljošy „*Poslyšte Koljo, vy budete jednou v budoucnu moc nešťastný. Celkem však přesto budete životu blahořečit.*“¹⁹ Hrdina tomu zprvu nerozumí, ale ve finále uznává, že Aljoša zřejmě věděl víc, než se zdálo.

Hlavní knihou Norského dřeva je Velký Gatsby Scotta Fitzgeralda. Tvrdí se zde, že v ní není ani jedna nepovedená stránka a tak si Tóru pokaždé, když měl chuť, náhodně vybral odstavec a ten si přečetl. Právě Velký Gatsby je důvod, proč se Tóru seznámí s Nagasawou, který čte pouze autory, co jsou po smrti více než 30 let.

V té době je Fitzgerald mrtev pouhých 28 let, ale on mu ty dva roky odpouští a to zřejmě z Murakamiho solidarity. Ústřední postava, Tóru Watanabe, je přirovnán ke klukovi z knihy Kdo chytá v žitě?

Pro vyjádření, že se postava nehodí na vědce, použil Murakami ve Sputnik, má láska, Puškinovy verše z Evžena Oněgina „*netoužil vůbec přebrabovat nabromaděný dějin prach*“²⁰

18 Sputnik, má láska, strana 34

19 Konec světa & Hard-boiled Wonderland, strana 485

20 Sputnik, má láska, strana 60

5 Rozbor díla 1Q84

1Q84 je název pro rok 1984, ve kterém se odehrává děj knihy. Důvodem proč je místo 9 písmeno Q je, že svět se zdá být jiný a tudíž aby se odlišil je nahrazeno písmenem Q. Skládá se ze dvou částí, Knihy 1 popisující duben – červen 1984 a Knihy 2 obsahující události od července – září. Jednotlivé kapitoly pravidelně střídají vypravěče jimiž jsou dvě hlavní postavy. Mužským elementem je zde Tengo Kawana, učitel matematiky na přípravce a nadějný, leč stále opomíjený začínající spisovatel. Jeho ženský protějšek je Aomame, nadmíru talentovaná fyzioterapeutka. Stejně jako i v jiných dílech Murakamiho se zde objevuje ústřední motiv ztráty blízkého člověka a jeho neúspěšné hledání a k tomu přechod reality a fantazie. Tengo a Aomame spolu chodili do třídy na základní škole a jedinkrát spolu nepromluvili, pouze se dotkli rukama. Už tomu bude dvacet let, ale jeden na druhého stále myslí. Vážné vztahy nemají, ale zároveň se nehledají. Aomame svým fyzickým potřebám dopřává jednou za čas lovem sexu na jednu noc v baru a Tengo se stal milencem vdané ženy, kde jde ale pouze o sex. Tímto se možná Murakami snaží dát na jevo, jak je brán sex v dnešní době. Vůbec sex obecně je jedním z hlavních motivů, který se v Murakamiho románech objevuje. Svým způsobem je vždy onen akt něčím zvláštní a pohnutý, v 1Q84 tomu není jinak. Další zvláštností je, že ihned na první straně uvidíme dvě nepřímé narážky na Českou republiku a to v podobě Janáčkovy Sinfonietty a Franze Kafky. Knihou se nese zvláštní atmosféra, smíšená lehkost a tíživé tajemno. Murakami melancholicky popisuje všední události Tokia velmi nevšedním způsobem. Na obloze se objeví druhý měsíc a nese se celou knihou. Dualita všech momentů, které se sebou zdánlivě nesouvisí, se velmi silně navzájem ovlivňuje. Murakamiův každý krok je dopředu velmi pečlivě promyšlen, ať už jde o volbu drinku či slepé kozy. Autor se nescetně krát noří do filosofických úvah. Podle mého názoru nejpopvedenější popis světa:

„Celá ta krajina za oknem dávala na jevo, že je svět jen jedno velké bezbřehé nakupení mikrokosmů nejružnějších forem, ležících někde v prostoru mezi stavem mišerie a deficitem radosti.“²¹

Příběh Tengo

Tengo Kawana vyrůstal pouze s otcem, kterého nenáviděl, díky nedělnímu vybírání poplatků pro NHK. Matka od nich odešla a Tengo má na ni pouze jedinou vzpomínku a to když byl ještě mimino, že jí z prsa saje nějaký muž a jeho otec to není. S tímto komplexem se Tengo nemůže smířit a projektuje jej i do sexu se svou milenkou. Píše povídky do soutěží pro začínající autory, ale nedaří se mu. Do dne kdy přijde s návrhem vydavatel Komacu, typický příklad tajmeného a drzého novináře. Zprostředkuje podvod, který spočívá v přepsání příběhu do podoby, která odpovídá vítězným pracím. Autorem však oficiálně není Tengo, ale mladá dívka jménem Fukaeri, od které příběh pochází.

Jejich společná práce Kukly ze vzduchu se stanou bestsellerem a zájem médií je čím dál silnější, čehož se Tengo, jako jediný, bojí. Přejde mu dokonce nabídka od společnosti, že ho budou finančně podporovat, ale Tengo je podezřívavý a nevěří tomu. Následně je mu vyhrožováno a Tengo pozná, že oni ví, že přepsal Kukly ze vzduchu. Mezitím Fukaeri, dcera lídra náboženské sekty Předvoj, zmizí a je po ní vyhlášeno pátrání. Úkryt si najde u Tenga. Ochranu před Little People (o nichž nikdo nic neví) si Fukaeri vezme jako záminku a spojí se s Tengem. Po tom co si Tengo vyřeší své problémy, jako strach z odhalení, spory s otcem, se rozhodne najít Aomame.

Příběh Aomame

Aomame neměla se svou rodinou taktéž dobré vztahy. Pocházeli od Svědků, čili náboženské sekty a Aomame to nesnášela. Odešla velmi brzo ke svému strýci. Byla velmi samostatná a učenlivá. Po vystudování fyzioterapie vzala práci ve fitcentru a tam učila strečink. Jejích výjimečných schopností si všimla stará paní a od té doby ji zvala k sobě domů. Paní se stala jejím zaměstnavatelem. Aomame posílala zlé muže na „druhou stranu“ za pomoci svých znalostí a speciálně upraveného sekáčku na led. Vztah s muži ji to ale nijak nezkomplikovalo. Najde si kamarádku Ajumi, policistku. Zde je kontrast mezi vražedkyní a ochránkyní zákona. Aomame má strach a hlídá si záda. Nejde tady o osobnost Ajumi, ale o její práci a díky tomu s ní Aomame omezuje styk. Má velký úkol a to zabít Lídra náboženské sekty Předvoj. Ukáže se, že Lídr je nástrojem Little People a uzavře s Aomame dohodu o záchraně Tenga. Po zabití Lídra musí Aomame zmizet a chystá se zemřít. Smrt je aspekt, který Murakami neopomíná. Jak říká v jednom ze svých románů: „*Smrt není opak života, smrt je jeho součástí.*“²²

6 Závěr

Knihy Harukiho Murakamiho jsou mnohem více než pouhé příběhy. Je to žijící organismus uvnitř každého čtenáře jeho knih. Doprovází vás každým vaším dnem, od doby, kdy knihu dočtete. Murakami líčí dění v Japonsku tak přesvědčivě, že ať jste kdekoliv, máte dojem, že se právě procházíte Tokiem. Lidé často přiznávají, že po přečtení Murakamiho díla se jim mění myšlení a vidí svět a čas jinak než před tím a že člověk se pak cítí úplně jinak. To mohu potvrdit. Já začala číst Murakamiho knihy, protože jsem je viděla u otce a chtěla jsem se mu přiblížit. Jenže Murakami se stal z pouhého společného tématu mým nejoblíbenějším autorem. Jeho styl psaní je lehký a obsahující humor, který ne všichni vidí. Když jsem v literární semináři dala k dispozici úryvek, 4 z 8 lidí mi napsalo, že je to na ně příliš depresivní. Ale zde není důvod se před melancholií schovávat. Murakamiho záměr není přivést čtenáře do stavu deprese, ale ukázat mu svět svými očima. A já si myslím, že další pohled na svět, nám všem může jediné prospět.

7 Zdroje

◦ *Novinové články*

VANĚK, Petr. Běžím, tedy jsem. Lidové noviny. 2010, roč. 23, č. 180, s. 9.

◦ *Literatura*

HARUKI MURAKAMI. *Norské dřevo*. Praha: Odeon, 2005.

HARUKI MURAKAMI. *Afterdark*. Praha: Odeon, 2007.

HARUKI MURAKAMI. *Sputnik, má láska*. Praha: Odeon, 2009.

HARUKI MURAKAMI. *Na jih od hranic, na západ od slunce*. Praha: Odeon, 2004.

HARUKI MURAKAMI. *Konec světa & Hard-boiled Wonderland*. Praha: Odeon, 2008.

HARUKI MURAKAMI. *1Q84*. Praha: Odeon, 2012.

◦ *Internetové stránky*

Haruki Murakami. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Haruki_Murakami

Haruki Murakami. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Haruki_Murakami

<http://www.knihydobrovsky.cz/haruki-murakami.html>

<http://www.knihovnice.cz/autori/murakami-h.html>

<http://www.randomhouse.com/features/murakami/site.php?id=>

<http://www.murakami.cz/>

- *Dokumentární film*

Haruki Murakami: In SEARCH of this elusive WRITER (dokumentární film)
<http://www.youtube.com/watch?v=NI6LyqO9i8Y&list=WL96E68216B688C1D4>